МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 5

Матеріали
Звітної науково-практичної конференції науковців МАУП
“Соціальна практика та теоретико-методологічні
засади модернізації України
(політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)”
м. Київ, МАУП, 30 листопада 2017 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2017

ББК 63.3(4УКР)я43
С76

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 12 від 25.10.17)

Редакційна колегія:
М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. І. Литвиненко, д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко, д-р наук з держ. упр., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор).

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2008 —

С76 Вип. 5: Матеріали звітн. наук.-практ. конф. "Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)", 30 листопада 2017 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2017. — 352 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези доповідей учасників науково-практичних форумів МАУП, що відбувались у контексті загальноакадемічної Науково-практичної конференції "Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)" з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2017
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2017

Варзар І. М.
Декомунізація та генеза науково-ідеологічного феномену 55

Отрешко Н. Б.
Декоммунизация — это не просто... 64

Єрескова Т. В.
Суспільна свідоміть в епіцентрі декомунізації 66

Попов В. Ж.
Шляхи вдосконалення політики декомунізації 70

МІЖНАРОДНА МОЛОДІЖНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ "Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин: виклики, пріоритети та прогнози"

Базильчук М. В.
Роль та значення Мюнхенської конференції в системі глобалізаційної безпеки 72

Voytko T. V.
Terminology in English language for specific purposes 74

Хак А. Б.
Міжнародна безпека в глобалізованому світі: латентні інформаційні війни та шляхи їх розв'язання 76

Панфілова В. В.
Військово-політичні та релігійні конфлікти в Югославії та засоби впливу на населення 78

Артюшенко О. М.
Мова як ментально-ціннісний орієнтир в сучасних міжнародних відносинах 81

Логунов Р.
Феномен демократії у сучасному світі 83

Логоша К. Л.
Латентна інформаційна війна у ході російсько-грузинського конфлікту у серпні 2008 року 85

Гончаренко Є. Ю.
Методичні аспекти вивчення ділової німецької мови 87

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ "Постнекласичні інтенції соціогуманітарного пізнання"

Мєлков Ю. О.
Від гуманітарності до гуманістичності: постнекласичні перспективи знання та освіти 90

Піляєв І. С.
Фрактальність як універсальний спосіб відображення соціальної дійсності 93

Повторева С. М.
Структуралізм і постструктуралізм в контексті сучасного гуманітарного пізнання 96

Попов В. Ж.
Вивчення історії повсякденності: підходи до визначення предмету 98

І. М. ВАРЗАР
д-р політ. наук, проф., НН ІМВСН МАУП

ДЕКОМУНІЗАЦІЯ ТА ГЕНЕЗА НАУКОВО-ІДЕОЛОГІЧНОГО ФЕНОМЕНУ

"Потребность наших душ в **идее**,
Мечте и **мифе** благородном
Отменно чуют прохиндеи,
Вертя сознанием народным"
(*І. М. Губерман*)

Я ставлю собі за мету — у доступних мені сутнісних вузликових точках нашого дискурсу — не повторювати вже висвітлені матерії, а сконцентруватись на виявленні пліднотворчих ґенез науково-ідеологічного феномену взагалі, — аби з найбільш очевидних позицій подивитися й на деякі позитиви, ситуативи й негативи дискутованого нині в країні концепту декомунізації. Не в другу чергу хочу з'ясувати собі, щó з минулого досвіду осмислювання моєї дуально сюжетної теми перейшло до нас та "залягло" корисним ідейно-текстовим пластом до нашого спадку.

Замислені у нас "демонтаж" та "деідеологізація" минулого в історії людської цивілізації — не новація дня. Масштабних спроб "випростатись" з минулого методами аристотелівського "катарсиса" ("самоочищення") та гегелівського "зняття" ("витрушування з себе" поганого і непотрібного та "збереження цінного для майбутнього") знаємо й пам'ятаємо. Назвемо ці творчі конструкти модним нині словом "проект". Найбільш рельєфними є прецеденти (1) "возведення" Давньоримської цивілізації на позитивному досвіді Давньої Еллади; (2) створення відважними європейськими авантюристами на "очищеному" терені Північної Америки першорозрядного в світі економіко-політичного та воєнно-технократичного гіганта — США; (3) "виникнення нової Франції з перипетій боротьби з розгардіяшем заборон абсолютистського порядку" (Ж. Мішле); (4) досить вдалий "проект перетворення "постолової Росії" на могутній економіко- і технополітичний гігант — СРСР" (Б. Рассел); (5) реанімація маоїстської "моделі соціалізму з національним обличчям" в сучасному Китаї.

В реалізаційній матриці названих проектів домінувала трикутникова фігура "політика – економіка – ідеологія", а всередині трикутника ролі модератора виконувала якась соціогуманітарна наука. Завдяки цьому, — не без труднощів, але в режимі "як правило", — праксеологізацію проектів супроводжував успіх, мінімум — "розвиток на висходження".

Найбільш пронизаними ідеолого-науковими есенціями мені видаються два проекти, — Франція рубежу XVIII та XIX ст., а також СРСР другої половини XX ст. (до речі, саме тоді Україна — "в радянській рамці" — посідала 10-те місце у світі за рівнем виробництва ВВП на душу населення, а в першій декаді XXI ст. вона вже посідає 140-е місце у світі за рівнем бідності). Для відносно детального аналізу я візьму до уваги "французький проект" наполеонівського часу, — та не для милування ним, а для виявлення його ідеолого-реформаційних транзицій до теренів СРСР і суверенної України.

Оскільки (а) автори євромайданового законопроекту про декомунізацію захопилися цілком деструктивним завданням "докорінного усунення з лиця української землі" усього того, що їм видавалося за "чисто комуністичний спадок" (ідейно-наукові цінності, ідеолого-культурницькі орієнтири, топонімічні номінітети, цивілізаційні символи, аксіометричні речі, пам'ятники соціалістичного минулого, а головно — імена "комуністичних ідолів" та "суто антиукраїнських діячів минулих епох" тощо) а особливо непрофесійний в соціогуманітарних матеріях (б) парламент усю цю фантасмагорику "залегітимував" псевдонормами та лінгвоюридичними штампами, — збідніла до інтелектуального безпам'ятства країна (цю прокатастрофічність народ мимоволі проявив під час недавніх — жовтень 2015 р. — місцевих виборів) опинилася на краю нечуваної раніше прірви, в яку правлячі еліти спонукають її вилити/викинути разом з помиями й недонароджену минулим буттям дитину — "ані від кого Незалежну Україну".

Хто на цьому фоні скаже, що я дарма передував виступу сумний афоризм філософічного поета І. М. Губермана?! Навряд чи хто. Але прохіндейсько-охлократичний світогляд демонструють не тільки в парламентських залах, де дуже часто "народні обранці", як правило, "слухають, не вникаючи у зміст, та іноді заперечують, не розуміючи теми", а й на вищих щаблях правлячого політикуму. Мене часом не полишає враження, що в "надрах" менталітету останніх трьох українських політико-кратологічних команд не відають мудрої глибини двох французьких максим часів Просвіти, — а) ***мертвий тримає живого за ноги*** та б) ***хто вистрелить в минуле з лука, в того минуле вистрелить з гармати***.

До речі, й до самої теми я підійду своєю візією з висоти французького постаменту, внутрішньо імпульсований почуттям поваги до кількох імен Великих Французів, які на рубежі XVIII і XIX ст. першими у світі приступилися до позитивного осмислювання науково-ідеологічного феномену. Я не вперше про них та про це пишу й говорю. Але, з огляду на "рідний досвід" варварських плювків у своє ж минуле, — маю вклонитися отим — поки що не названим — Великим Французам за те, що вони, — один раз сформулювавши належні аксіологізми своїм королям-негідникам, політичним кардиналам, кинджальним авантюристам та "дворянам шпаги", — у подальшому більше своє минуле не паплюжили, не переглядали своє ставлення до науково-ідеологічних підвалин "старого порядку", не скидали з кам'яних постаментів вождів і кумирів минувшини, не перелицьовували цінності й символи свого політико-духовного минулого.

Та знову повернемось до себе... Мені імпонують дефініції обговорюваного явища "декомунізації", які щойно сформулювали **М. Ф. Головатий**, **Ю. П. Сурмін**, **В. Ж. Попов** та інші колеги. Майже рік тому оприлюднено іншу спробу дефініціювання (та й взагалі — концептуального розгляду) цього явища, в якій (спробі) назовні проглядає здавна знайомий нам "примус до одобрямсу". Останній акцент сам по собі є атрибутом системи ідейно-політичних репресій над думкою незаангажованого вченого в демократичному суспільстві. А тому я його не приймаю. І все ж, до означених позитивних потуг колег у мене є три свої інвенції: (1) науковий підхід, (2) надбудовний ідеологізм, (3) релятивний історіологізм. Політизацію явища залишимо "кнопкодавцям" і псевдополітикам, а "нам своє робити" (**П. Тичина**), — осмислювати дійсність науковими розмислами.

Явище "декомунізації" слід було б розглядати в якості однієї зі сторін трикутника: "деідеологізація – декомунізація – реідеологізація", — та ще й за умов, що в центрі трикутника ролі модератора руху мислення (аналітика або ж політичного кратолога) має виконувати ***наука***, а зовнішньо-кореляційні модуляції навколо

очікуваних ефектів (оскільки йдеться про багатонародну країну) має здійснювати ***поліетнічний історіологізм***. Причому, не абстрактна наука, а цілком конкретні науки, — ***політологія, політична соціологія, політична етнологія***, які — кожна під своїм предметним кутом зору — вироблюють відповідний зріз важливої для ім'я-рек країни політико-наукової ідеології європейського типу.

У будь-якій країні суспільство, — як і всі його сфери й галузі людського буття, — має принципово однакову конструкцію, освітлювану наукою та ідеологією. Це —

— а) теоретично осмислені науковцями ***відносини*** людей з приводу усього того, що — в контекстах даної сфери чи галузі життя — їх найбільш пекуче хвилює у поточний момент чи й впродовж цілого історичного періоду життя країни. Відносини людей, як правило, складаються стихійно й повільно, — за винятком політико-економічних кризових ситуацій, воєннозовнішніх агресій, внутрішньо дозрілих політичних революцій, техногенних катаклізмів та інших соціально-політичних екстрем;

— б) свідомо створювані людьми ***соціальні інститути***, які регулюють та імпульсують до подальшого розвитку різноманітні відносини людей в усіх сферах та галузях їхнього поточного життя. Інституціювання не є стихійною справою, — навпаки: інститути виникають й активізуються саме під час названих вище соціально-політичних екстрем. Найбільш динамічними та творчоплідними в будь-якій країні є інститути державноуправлінські, праворегуляторні, політико-організаційні, етико-культурні та інші і саме ті, що невпинно продукують дедалі нові проекти та орієнтири цивілізаційного поступу країни;

— в) розроблювана соціогуманітарними науковцями та "привнесена зверху" в народні низи ***ідеологія*** як подвійне етико-духовне явище. До цього явища в науковій літературі здавна вироблено численні підходи. Мені імпонує інтерпретація поняття **С. Г. Кара-Мурзою**, для якого ідеологія — це "комплекс ідей та концепцій, за допомогою яких людина розуміє своє суспільство, соціальний порядок в країні та саму себе в тому суспільстві й в цілому світі". На додаток до цього я потрактовую ідеологію як систему поглядів людини на свої відносини та інститути поточного моменту життя країни, народу, суспільства, держави. Як видно, в обох варіантах ідеологія органічно сумісна та методологічно спряжіється з певною (найчастіше: соціально-політичною) наукою.

За своїм макрозмістом і авторством будь-яка ідеологія не є "Божим даром", а є витвором конкретних людей і груп однодумців ("марксистсько-ленінська ідеологія"), великого масиву ідейно-однотональнісно зорієнтованих людей, які складають рельєфну та помітну у світі політичну партію, ідейно-політичну течію, цілісний суспільний рух ("ліберально-конструктивна ідеологія", "соціал-демократична ідеологія"). Є низка ідеологій профільно-субієрархічних рівнів, — наприклад, сферно-міжсферного змісту (політична ідеологія, освітянська ідеологія), партійно-політичної окремішності (ідеологічна платформа якоїсь партії, "ідейна надбудова" реформаційних проектів ближньої/дальньої перспективи ("модернізаційна ідеологія поствоєнної України") тощо.

За своєю ґенезою та змістом будь-яка ідеологія апріорі не неодмінно є річчю позитивною та усім і для усього "корисною". Але професійним вченим і мудрим політичним кратологам інде вистачало сил та мисленевого напруження на їх творчу трансформацію, доцільну утилізацію, модернізаційне "онаучнення" та ситуаційну інституціоналізацію, — та все задля того, аби поставити її потенціал на службу людям. У даному вимірі — бодай позитивістськи — слід подивитись й на соціопрогресивні ролі комуністичної ідеології/наукового соціалізму на основних стадіях розвит-

ку величезної та багатонародної, нищівно варваризованої минулим країни (СРСР) і виведення її на шлях євразійської цивілізації.

Кожний політико-ідеологічний феномен складається з трьох елементів: (1) ідейно-образні абстракції, (2) першоконцептуальні основи та (3) пропраксеологічні проекції. Вічних ідеологій немає. (Це стосується й релігійно-етичних ідеологій, які наразі не є предметом нашого дискурсу.) При зміні політико-формаційного устрою ім'ярек країни "безмотивно" змінюється й ім'ярек ідеологія, яка ще вчора/позавчора здавалася статико-непохитною, контекстно монолітною та світоглядно недоторканою.

Коли ж до кратологічного керма в ім'ярек країні, — шляхом політичної революції або ж радикальної соціальної реформи, — приходять нові (чи й частково нові) політичні сили, природним виявляється їхнє прагнення "дещо переглянути" змістосенс попередньої домінуючої ідеології в якості надбудовного суспільного світогляду, а то й "докорінно від нього відмовитись". Так, приблизно, відбувалося в суверенній Україні двічі, — на початку 1990-х років (ліберально-романтичні демократи *contra* "комуно-соціалістичних ретроградів") та влітку 2015 року (євромайданівські романтики *contra* "прихованої комуноідеологічної гідри").

Повертаюся до розглядуваного політико-ідеологічного феномену. Стою перед запитанням: як до нього приступитися в гносеолого-методологічному плані? Виходжу з того, що політична історія конституювання якоїсь ідеології, історія її запліднення наукою та, зрештою, історія її зсинтезування в якості гуманістичного суспільного світогляду, — уся ця "потрійна історика" стає доконче зрозумілою лише у призмі ***діалектичної історіології***, яка "дає наукове розуміння того, як твориться будь-яка історія, де б та коли б вона не здійснювалася" [**9**, с. 16]. Засадований мною колись ***історіологічний метод*** мені здавна підказує наступну дослідницьку процедуру. У обговорюваного політико-ідеологічного феномену ***слід виявити*** (1) елементну структуру, (2) його внутрішнє джерело саморозвитку та (3) систему його взаємозв'язків з соціально-політичним середовищем. Після подібного попередньо-"пізнавального бомбардування" пошукуваний об'єкт — на долоні.

Оскільки в об'єктивних підвалинах обговорюваного нами феномену декомунізації лежить тріада знайомих патридно-радянських ідейних явищ, — "ідеологія" (комуністична ідеологія) — "наука" (науковий комунізм) — світогляд (марксистсько-ленінське світобачення) — я намагатимусь вимальовувати собі оказію винайдення/виявлення в політико-духовній еволюції людства (головним чином — європейського його сегмента) таких ***ментес-буттійних локусів***, де тільки-но вказана тріада (без "комуністичного начиння") життєдіяла в органічній взаємодії вище вказаних своїх структурних елементів. У найбільш чіткому вигляді подібний політико-ідеологічний локус вперше у всесвітній історії у своїй цілісності відкристалізувався, як уже попередньо сказано, у Франції рубежу XVIII і XIX століть. В його політико-ідейному центрі опинився **Наполеон І Бонапарте** (далі: **Наполеон**). Вдумаємось у сенсозміст кількох його творчоідеологізаторських кроків:

(а) 1793 року на балконі паризького будинку він помітив гасло з пожовклими літерами, що складалися в слова: "свобода – рівність – братерство". Про себе він тут же замінив слово "братерство" на слово "власність". Якийсь час обдумував цю понятійно-смислову "рокіровку", а до питання в цілому повернувся через три роки;

(б) 1796 року невідомих йому авторів зазначеного тріадного гасла обізвав "ідеологістами"; трохи пізніше — "вченими, які дурять голову людям" [**8**, с. 8];

(в) 1800 року порадив "економічному ідеологісту" професору **Детюту де Трасі** написати "для сучасників і нащадків щось подібне до підручника з ідеологічних питань" (підручник **де Трасі** "Елементи ідеології" вийшов друком 1801 року);

(г) 1802 року на адресу **Е.-Ж. Сійєса** (політолога, співавтора "Декларації прав людини і громадянина" та члена Директорії) розпорядився створити "Інститут ідеології" (він потім стане його директором), а самого себе **Наполеон** звелів записати "членом Інституту ідеології під № 1". Більше того, під час другої воєнної кампанії (1804–1814 рр.) він гордовито йменував себе так: "**Наполеон I** — імператор Франції та член Інституту ідеології";

(г) 1804 року, обмізкувавши різні "ідеологізми" навколо названої тріади, — та особливо затемненого сенсу свого акта з заміни абстрактного "братерства" на конкретницьку "власність", — **Наполеон** прискіпливо та напружено (протягом чотирьох місяців) на всьому означеному "матеріалі" написав знаменитий, що діє й до сьогодні, "Цивільний Кодекс", який — за оцінками сучасників — "економіко-ідейним чином переорав не лише Францію, а й усю Європу до Вісли й Дунаю". До речі, в мемуарно-екзильних коментарях **Наполеона** до свого Кодексу вперше були вжиті поняття "власність як ринково-господарський інститут", "ідейно-світоглядний процес" та "економістична ідеологія".

Однак, повернемось до самих ґенез ідеолого-наукового новаторства **Наполеона** в політичній сфері. Ставши консулом, затим — імператором, на чолі великої армії він розпочав амбітний процес "переорювання Європи", — звільнення європейських народів від феодально-кріпосницьких варваризмів. А тим часом аналітичною головою й "недремним оком" він прискіпливо аксіологічним чином спостерігав за тим, як "працюють" — та чи й взагалі "працюють" — його соціально-політичні творіння, — "Інститут ідеології" та "Цивільний Кодекс".

Тут-то **Наполеону** відкрилася цілісна — й досить позитивна — несподіванка. Ще на рубежі XVIII і XX століть **Д. де Трасі** сформулював тезу про те, що наука й ідеологія виходять з одного "матеріального джерела" — із ***мислячого та чутливого людського мозку***. Він навіть насмілився переінакшити щодо цього **Р. Декарта** ("Якщо я мислю, значить, я існую"): "Якщо я відчуваю, значить, я існую" [**8**, с. 8]. Наприкінці 1804 р. на "вузькій нараді трьох" (**Наполеон, де Трасі, Сійєс**) вирішили: звернути увагу всіх інститутських ідеологів, членів Французької Академії та університетської професури країни на істину, яка щойно відкристалізувалася: ***наука базується на теоретичному мисленні, а ідеологія — на світоглядних почуттях***, досить часто — ілюзорних, а в політиці — нерідко й просто утопічних.

Того ж разу **Сійєс** проінформував **Наполеона** про те, що в Інституті серед ідеологів побутує набагато більше "чутливих кар'єристів", аніж "науково мислячих професіоналів". Та більше того: оті "кар'єрні службовці" виявляли надто чітке прагнення "будь-що увійти у владні структури", відтісняючи від експертно-політичної роботи "писучих" професіоналів. Імператор миттєво зреагував, волюнтарно звелівши "балакучих ідеологів" негайно відсторонити від участі "в практично політичних справах". Ось тоді в анонімній полемічній статті він й написав наведені вище "оціночні" слова: "...деякі ідеологи — це вчені, які дурять людям голови". З приводу усієї цієї повчальної колізії **С. Г. Кара-Мурза** зауважує на адресу сучасних російських ідеологів і політиків (я гадаю, що це цілком стосується й українських ідеологів і політиків): мовляв, дарма наші керманичі й ідеологи не читають **Наполеона**... А щò та кого вони читають взагалі?..

Попри все це, цих знаменитих Великих Французів перманентно цікавила доля двох своїх ідейно-політичних феноменів, — взаємозапліднюючої ідеології й науки та їхнього інтегратора — Інституту ідеології, — та особливо цікавила поточна доля "науки" та "ідеології" в тріадній єдності з "політикою" у зв'язку із загальним пожвавленням внутрішнього життя Франції та вибухової активності її на всеєвропей-

ській арені. Напевно, ця турбота тут же передалася геніальному науковому ідеологу **К. А. де Сен-Сімону**, який 1813 року вперше в Європі заговорив про необхідність "застосування загальної теорії до політичної науки".

До початку XIX ст. ***політична наука*** в європейських університетах розвивалася, найчастіше, "у співдружності" з теологією, а в деяких німецьких вузах — в якості окремого підрозділу загальних наук логіки та права. Досі невідомо, з чиєї ініціативи (тільки не **Наполеона**, — йому в ті роки та аж до заслання 1814 року "було не до науки..."). Інститут ідеології було реорганізовано на Вищу школу політичних наук (перша згадка про це відноситься до 1832 року). З середини XIX ст. ***поняття "політична (-ні) наука (-ки)"*** почало кочувати Європою, США, Південною Африкою та Австралією, лише на початку XX ст. дійшло й до Росії. Після нетривалого етапу суто академічного "визнання" її уже в 1920-х роках було заборонено в якості "прозорої вуалі для ідеологічних повій всесвітньої буржуазії" (**А. А. Жданов**). У першій половині 1980-х років у Москві в Академії суспільних наук при ЦК КПРС відкрили "секцію соціально-політичної теорії", а в 1990 р. — "відділення політології". У ті ж 80-ті роки світові ідеологічні публіцисти глузували з такого парадоксу: в СРСР "політичних наук немає", а тим часом знаний радянський вчений, азербайджанець **Г. Х. Шахназаров** очолював тоді "Всесвітню Асоціацію політичних наук".

До України феномен політичних наук дійшов на початку 1990-х років, — щоправда, в досить "відредагованому вигляді": а) "соціально-політична теорія", лютий 1990 року (між іншим, першу в Україні "кафедру соціально-політичної теорії" у вересні 1990 року я зорганізував у Київському технологічному інституті харчових технологій; влітку 1991 року під моїм началом вийшов друком перший в Україні науковий посібник "Соціально-політична теорія", — і все це — творіння радянських часів, і я від свого спадку ще радянських часів аж ніяк не схильний відмовлятися); б) "політологія" (1992 р.), зрештою, в) "політична (-ні) наука (-ки)" (1993 р.). У другій половині 1990-х років політологи України створили свою профільну (у статусі "громадської") Академію політичних наук, досі властями не визнану.

Доля французької концепції ***наукової ідеології*** складалася набагато перипетійніше. З 1805 р. — за ініціативою **Е.-Ж. Сійєса** — співробітники Інституту ідеології, як то кажуть, стали старанніше "ловити вітер в свої вітрила", опанувавши сенс головної соціально-політичної ідеї "Декларації" від серпня 1789 року, — ідеї логічного розщеплення поняття "людина" на субтерміни "пересічний житель країни" ("обиватель", — скаже в своїх мемуарах **Наполеон**) та "політичний громадянин" у пропорції двох третин на одну третину (в "помаранчевій Україні **В. Ющенка** це співвідношення виглядало жахливою диспропорцією: 98 % на 2 % — "ми/політичне керівництво" та "велика нація, яка складається з маленьких українців"). Тут же об'єктивно "стала стукати у двері" потреба в "роздеталіюванні" поняття "ідеологія".

Про "економічну ідеологію" вже сказано, — це новела **Наполеона** (мемуари від 1819 р.). "Роздеталіюванню" самої ідеї ідеології посприяли ідейно-політичні диференціації у французькому парламенті. Після повалення Бастилії (липень 1789 р.) простий люд ще довго "танцював на стихійному майдані", а всередині парламенту в обстановці напруженої ідейно-світоглядної безтямності та неврядовуваних прополітичних емоцій формувалися партійно-політичні фаланги "центристів", "правих патріотів" та "лівих радикалів", — та у приблизній відповідності до майново-економічної детерміністики поділу суспільства на "бідних", "середній клас" та "багатих".

"На обслуговування" науково-політологемних потреб, інтересів, цивілізаційних прагнень у сперечаннях/диспутах партійців-очільників тих фаланг народилася ***"політична ідеологія"***. (Через двісті років потому в суверенній Україні цю ідеологему

прозвали ***"державною ідеологією"***, яку тут же Конституція 1996 року статтею 15 "заборонила": так від чого ж сьогодні євромайданівці "відмовляються"?) Ті ж само економіко-майнові групи "від часів **М. Робесп'єра**" стали слугувати соціальною базою для трьох політико-партійних типів, — ***лівих радикалів, ліберальних "середняків"*** та ***багатих консерваторів***. Даний ідеолого-політичний поділ "борців за народну справу" зберігся в усіх, головно, середньорозвинених та високорозвинених країнах. У другій половині XX ст. ця диференціація не мала місця хіба що в країнах соціалістичної системи. На початку XXI ст. вона дісталася й суверенної України. Але марними були б зусилля у пошуках адекватної відповідності наукової ідейності та моделі політичної поведінки **Ікса** — радикалам, **Ігрека** — лібералам, **Зета** — консерваторам. Немає жодної взаємної відповідності між зазначеними ідеологемними типами, — бо ж вони — звичайнісінькі губерманівські "прохіндеї". Наймовірніше за все, саме від цього "прохіндейства" нашим справжнім революційним євромайданівцям і слід відмовлятися.

На вказані економіко-майнові групи наполеонівської Франції тамтешня загальнокраїнова політична ідеологія проеціювала роздвоєний промінь: на "бідних" — ***ідею соціальної справедливості***, а на дві групи майновитих — ***ідею фіскальної правонормативної пропорційності***. У своїх мемуарах **Наполеон** стверджував: обидві ці ідеї, "по можливості", ним втілено в "Цивільному Кодексі", а тому "відтоді (1818 р.) "французи можуть і працювати на себе, й в усьому розраховувати на себе". Подібне в суверенній Україні "в принципі" неможливе: "головну комуністичну ідею" — ідею соціальної справедливості фактично заборонили разом з Комуністичною партією, й "фіскально-пропорційна ідея" не скоро дістане адекватного політико-правового втілення. Чому ж? Скоріш за все тому, що одвічну боротьбу середнього і супербагатого класів не можуть врівноважувати чи й зовсім припиняти жодні кодекси чи конституції, — особливо ж в ситуації, коли олігархи й формують правлячий політикум, й задають йому "свій кратологічний тон" на владарювання з тим, аби зовнішній політичний світ підтекстуально зрозумів ту ситуацію *a là* **Вольтера**: "Якщо в цій країні й не все добре, то в ній все ж усе терпиме".

Після 1804 р., визволившись з-під опіки **Наполеона** та **Е.-Ж. Сійєса** (перший потрапив у тенета другої воєнної кампанії, а другий готувався до політичного екзилу), **Д. де Трасі** зайнявся суто ідейно-науковими аспектами "облаштування потенціалу" й Інституту ідеології, і свого підручника "Елементи ідеології". Досягнувши відповідних домовленостей з кількома міністрами та знаними вченими країни, він домігся деяких успіхів. Зокрема: (1) Інститут повільно "перетворювався" на вже згадану Вищу школу політичних наук; (2) за створеним у співавторстві з **Е. Делюмо** начальним посібником "Теоретичний курс політичної ідеології" почали викладати на соціогуманітарних факультетах багатьох університетів (не в приклад нам: у суверенній Україні вже двадцять років дисертації з проблем політичної ідеології захищають не за якимсь унормованим теоретичним курсом, а з орієнтиром на ... "багатокольоровий суб'єктивний фактор", — від цього комуністичного "принципу політичної доцільності" час відмовлятися); (3) ідея самого **де Трасі** про те, що сама по собі ідеологія — "це наука про думки людей" зімпульсувала "групу **Е. Делюмо**" на створення малотиражного й мізерно форматного "спецкурсу з політичної психології", який в кількох університетах викладався лише окремим студіозам — майбутнім розвідникам, дипломатам, спецслужбовцям. Щодо останнього позитиву, в суверенній Україні є чим "пишатися": майстерно застосовувані під час виборчих кампаній "політичні психологізми" та "політичні технології" нерідко роблять з провінційного прохіндея "спасителя нації", а з пересічного "служаки" на революційному майдані — "новаторського міністра",

діяння яких потім роками цікавиться прокуратура. Але сьогодні я не бачу у нас в самому суспільстві готовності відмовлятися від такого спадку минулого.

Завершуючи виклад "французьких сюжетів", стверджую: суверенна Україна набагато більше "політико-ідеологічного модернізму" отримала від двохсотлітньої наполеонівської Франції, аніж від соціалістичного СРСР. Серед тих нетлінних на віки політико-ідеологічних цінностей та світоглядних орієнтацій можу виділити такі:

– ідея корелятивного взаємозаплідненння політичними науками й відповідними сферними/галузевими ідеологіями своїми предметними есенціями, що, як правило, динамізує розвиток і науки, і ідеології у ім'ярек країні;

– ідея конструкт-обов'язку політичного керівництва ім'ярек-країни виробити зрозумілу суспільству концепцію науково-ідеологічного бачення поточного моменту та перспектив цивілізаційного висходження ім'ярек країни;

– ідея необхідності вироблення в модернізованій країні науково-ідеологічних концепцій, принаймні, найбільш значущих областей державної політики у відповідних сферах/галузях суспільного життя людей;

– ідея створення в будь-якій країні на вузлових стадіях її розвитку відповідних науково-дослідних інституцій, які б на теоретико-діалектичних засадах консультували правлячий політикум ім'ярек країни;

– ідея необхідності вироблення в структурі економіко-правової системи концепту юридико-справедливого та соціогуманного податку на трудові доходи усіх верств самодіяльного населення ім'ярек країни;

– ідея політико-ідеологемного "розщеплення" ***суб'єктного поняття "людина"*** на 1) пересічну людину, 2) політичного громадянина та 3) політичну особу, а також ***юридичного терміну "носій політичних прав"*** — на 1) права людини, 2) права політичного громадянина, 3) права народів як етнічних спільностей та 4) права народонаселенських спільнот (біженці, полонені, депортовані/переміщені, мігранти тощо).

Що дивного, так це те, що вище відкристалізовані "французькі" теми й сюжети, а по суті — благородні загальнолюдські цінності й орієнтації, — перш ніж стати "нашими", українськими, пройшли довгий шлях у двісті років, пройшовши переосмисленські перипетії, концептуальні оновлення в методології численних наукових шкіл, витримавши адекватні/неадекватні істині політико-ідеологічні апробації, кочуючи теренами багатьох країн, — поки, зрештою, вони опинилися на величезних теренах СРСР (включно з Україною) та — без усякої "обробки/перековки" — влилися ***в потенціарій теорії наукового комунізму*** і — в буквальному сенсі: "автоматично"! — ***в арсенал марксистсько-ленінської ідеології***.

Придивимось до цих потенціарію та арсеналу. Я важко уявляю собі наступну ситуацію: якщо прискіпливо запитати у згаданих авторів декомунізаційного законопроекту та в парламентських правників-легітиматорів, — які есенції слід було вилучити із ідейно-політологемного масиву перелічених цінностей та орієнтацій, аби ж вони — після подібної катарсизації — виглядали/виявлялися "по суті" не-комуністичними, а "чисто українонезалежницькими"? Легко здогадатися, чи було б у відповідь з їхнього боку якесь зрозуміле прояснення цього питання. А тому я ще раз рекомендую вникнути у зміст губерманівського епіграфу до мого виступу, — там міститься ота гіпотетична відповідь. Адже будь-кому стане ясною "заковика": у цьому примітивному казусі задіяні політтехнологічні "прохіндеї", які — за чиїмось замовленням — відволікають громадсько-політичні сили від куди більш "гарячих" суспільних потреб зосередитись на злобу дня у колі міріади проблем поточного сьогодення та від день у день тривожної перспективи, якою віє зі Сходу.

Гімн Першої Французької Республіки (“Марсельєза”) в початковому текстовому варіанті містив наступну лозунгову менталізму: “Відречемось від старого світу і навчимось працювати й жити по-новому!..” Не зайве б й нам прислухатись до цього заклику двохсотрічної давнини. Задля того ж, аби почати працювати й жити по-новому, викладені вище політико-ідеологічні цінності й орієнтири (маючи на меті їх втілення у життя по-новому!) слід “опредмечувати” за порадами науки, діяти на засадах концептів діалектичного інтелекту вчених, а не лише інде мудрих уроків здорового глузду рідного народу. Слід нагадати принципову різницю між ними, — *a là* **М. Борна**: “...***Інтелект*** відрізняє можливе від неможливого, а ***здоровий глузд*** відрізняє лише доцільне від безтямного”. У цьому зв’язку та в якості останнього акорду — порада політичним кратологам духовної сфери, — майже за ***Писанням***: не ходіть на зібрання нечестивих, частіше вслухайтеся у поради книжників. І не плюйте у минуле, — як попереджає раніше наведена французька поговірка, воно може вистрелити з гармати...